

însă pe Schubert și Prokofiev în percepția publicului; filonul Mozart-Schubert (inepuizabili creatori de melodii) a contrastat cu muzica secolului XX: Prokofiev și Enescu s-au perceput ca doi mari poeți hrăniți din seva națională. Cele 5 melodii, op. 35 bis de Prokofiev au atras o binemeritată atenție asupra pianistului: bogăția timbrelor, sonoritățile voalate, cețoase din prima piesa (*Moderato*) au dat impresie de spațialitate vizuală; trilurile fantomatice ale violinei din secțiunea mediană a melodiei a doua au dat o replică coloristică remarcabilă. Cu lirismul lor reținut și cu straniețea lor neostentativă, piesele lui Prokofiev au adus o altă lume, în care cei doi păreau că se simt pe deplin în largul lor.

Impresiile din copilărie ale lui Enescu au fost punctul culminant al programului, cum era și de așteptat. Varlamova a cântat *Lăutarul* capricios și cu brio (mi-am

Darya Varlamova

adus aminte cu nostalgie de o interpretare incredibilă a piesei de către Sherban Lupu, în bis, acum câțiva ani la Ateneu – muzica părea că se naștea chiar atunci); și *Pasărea în colivie* a captivat prin combinația de precizie tehnică cu caracterul improvizat, aparent liber ritmic; unisonul din *Chanson pour berceur* a fost impecabil.

Jonathan Zydek a cântat cu înțelegere deplină un text încărcat de sensuri nu tocmai ușor de descifrat; pianistica sa este elegantă și de anvergură.

Întregul ciclu a relevat maturitatea celor doi tineri interpreți, imaginația și

rafinamentul lor.

Nu încetează a uimi partiturile lui Enescu, minuția cu care compozitorul notează toate detaliile, subtilitatea sa, bogăția lumii sale interioare.

Lena VIERU CONTA

Gladiatorul

Andrei Gavrilov a cântat pentru prima oară la București prin 1977-1978; avea în jur de 20 de ani, era proaspăt laureat al concursului Ceaikovski și a lăsat o impresie de neuitat cu integrala studiilor lui Chopin, cântate toate într-o seară la Sala Mică a Palatului. Îmi aduc aminte că cineva a numit

felurite stări interioare și atingea uneori un nivel transcendental.

Pe atunci Gavrilov era încă studentul lui Lev Naumov, un profesor și el de dimensiune "shakespeariană". Naumov nu lucra tehnică cu studenții săi, pentru că nu avea de ce: ei veneau, spunea el, cu tehnică impecabilă încă din liceu (celebra "Tze -Em- Sha" – T.M.S, Școala Centrală de Muzică din Moscova, pe care o absolveau cu studii de Chopin și Liszt, nu de Czerny... și unde îi pregătea, pe lângă mulți alți profesori, chiar soția lui Naumov). Naumov lucra interpretare, viziune, asemenea unui mare regizor, în mâinile căruia studenții pianiști își dezvoltau personalitatea, originalitatea, imaginația, cultura, mijloacele de comunicare artistică. Cum Naumov nu umbla "cu mânuși" în aprecierile pe care le

Ghilels cântau des la Sala Mare a Conservatorului din Moscova; Yakov Zak murise de puțin timp, iar memoria lui Sofronitzki, cel despre care Richter nu a vorbit niciodată – din prea mare respect? din orgoliu suprem? – era încă foarte proaspătă.

Evident, în cohorte de pianiști excelenți ce absolveau anual Conservatorul din Moscova, originalitatea, imaginea excentrică erau o condiție *sine qua non* a "reuşitei" artistice.

Să fie acesta motivul principal care îl mână azi pe Gavrilov, la 60 de ani, să dea concerte cu repertorii de gladiator al pianului, dirijate de el însuși de la claviatură? Să fie vorba de un pariu cu sine, cu omenirea, cu fantomele celor "super-grei" de odinioară? Să fie poate o lipsă de încredere în dirijor, o neacceptare a ideii de a împărți viziunea cu un partener-leader?

Toate acestea mă preocupau, pe drumul spre Ateneu, în prima seară, 7 aprilie a.c. Eram entuziasmată de programul concertului, îmi doream din răspuțeri o seară de neuitat, fiind vorba de trei concerte pentru pian splendide, de un pianist pe care îl admirasem fără rezerve cu niște decenii în urmă și de Filarmonica din București, o orchestră excelentă, capabilă de cele mai subtile interpretări.

Dorința de a asculta cât se poate de obiectiv, de a savura muzică

interpretarea sa "shakespeariana". Într-adevăr, ciclul studiilor apăruse în întreaga sa măreție, în dimensiunea sa epică și gestuală – eram ca în fața unui mare actor care, cu niște mijloace tehnice magistrale, trecea prin toate trăirile umane, transmitea cu o foarte mare putere de convingere cele mai

făcea de îndată ce auzea pentru prima oară materialul adus la curs – făcea parte din profesorii care trebuie să demoleze mai întâi, ca să poată construi apoi – discipolii săi dezvoltă *volens-nolens* un sistem nervos de oțel; nu puteau supraviețui altfel. Era pe vremea când Richter și

se combină cu doza de adrenalină a romanului pe drum spre Colosseum.

Din punct de vedere al senzațiilor tari, spectacolul a fost într-un sens pe măsura așteptărilor: am văzut și auzit o luptă titanică, am urmărit cu sufletul la gură demonstrațiile de forță, viteză, virtuozitate, depășire din mers a decalajelor cu orchestra, am văzut gesturi mari, grandilocvente, am auzit două seri la rând același discurs înaintea *Concertului în Re Major* de Ravel (evident, preferatul lui Gavrilov)... Am auzit două cadențe quasi-atonale din Rachmaninov 3, diferite de la seară la seară prin cantitatea disonanțelor întâmplătoare, situațiilor improvizate... nici un "moment de plictiseală". Totul tare, trepidant, înverșunat. Am văzut descătușări imense de energie, dar nu m-am putut bucura de nici un moment de visare, calm, nostalgie, atât de prezente și importante la Rahmaninov. Nici un moment de *piano* (nu mai vorbim *pianissimo*), nici un moment de contemplație, nici vorbă de a transcende un discurs carnos, musculos, heirupist de

cântat la pian la dirijat (alte mișcări, alți mușchi implicați: degetele desfăcute în aer pe mișcare ascendentă nu mai sunt la fel de agile pe clape o secundă mai târziu, fără o fracțiune de secundă de relaxare) a făcut ca multe detalii și posibile frumuseți pianistice să se piardă în lupta cu imposibilul. Ce risipă de mijloace tehnice fabuloase, eșuate din dorința de a bate recordurile! Câte sărituri la mână stângă ratate din cauză că dirija cu mâna dreaptă în același timp!

Nu pot decât să mă inclin în fata orchestrei, în care violoncelele au reușit să sune omogen și frumos, mai ales în partea a doua din Rahmaninov, iar suflătorii nu au ratat intrări date neclar sau deloc. E păcat că pianistul a optat pentru o variantă nearistocratică a concertului lui Rahmaninov, cu atât mai mult cu cât există o variantă de referință, cu însuși Rahmaninov la pian.

În schimb Prokofiev 1 a sunat fulminant, a avut un panas extraordinar și a demonstrat întreaga măsură a posibilităților lui Gavrilov. Doza de brutalitate și aroganță necesare partiturii au făcut din Prokofiev 1 un moment culminant al serii. Asanarea pianistului se potrivea finalului, chiar dacă în partea a doua au lipsit poate momente mai intime.

Concertul pentru mâna stângă de Ravel a avut din păcate derapaje tehnice inexplicabile (rectific: explicabile prin oboseală și exces de surescitare) chiar de la prima cadență, în care este enunțată tema I; în a doua seară au fost și decalaje majore în dezvoltare - partea motrică, "jazzy". De la bun început, introducerea orchestrală a sunat prea răspicat, în sextolete prea ostentative la corzile mari; pianistului i-a reușit momentul analog de la începutul mării cadențe de la sfârșit, dar dirijorul nu a știut să ceară orchestrei sau să sugereze prin gestică același caracter misterios; gesturile mereu ample, lipsite de precizie au contribuit la epurarea concertului de celebre "grafisme" raveliene, de orice urmă de rafinament (cu excepția micului pasaj rapid și strălucitor de la finalul temei a doua). Necesitatea de a dirija pe alocuri cu capul a produs afectări ale melodiei temei a doua, iar intrarea în forte a orchestrei în repriza pe tema I a fost incertă, din cauza *glissando*-ului cu care era ocupat pianistul.

Ambele seri au avut un succes grandios, pentru că nivelul de surescitare și personalitatea flamboiantă a artistului se transmiteau publicului avid de senzațional. În a doua seară am auzit în bis *Suggestion diabolique* de Prokofiev (piesa dintotdeauna impropriu tradusă, caci titlul original *Navajdenie* înseamnă "obsesie"), cântată în același spirit cu *Concertul I* de Prokofiev: feroce, fulminant, copleșitor.

Întreg concertul mi-a lăsat impresia unui fenomen al naturii scăpat din control: artistul a bătut poate un record, dar actorul din el l-a înghițit pe alocuri pe regizorul interior; obstacolele exterioare au fost trecute, dar cu pierderi mari.

Venisem cu o atitudine epicuriană, deloc sceptică; am plecat cu una stoică. Mă gândeam cu oarecare tristețe la ce ar fi spus Naumov, dar nu asta e important. Mă întrebam cum suna înregistrarea *live* și mă gândeam la cum va cânta Andrei Gavrilov când nevoia de a fi supraom se va domoli.

Lena VIERU CONTA

atlet entuziast. Bunăoară momentul dinaintea temei I din repriza părții I din Rahmaninov, cristalin, visător, cumva în expectativă, a sunat tare și pulpos; valsul din secțiunea mediană a părții a doua a devenit parodic – se auzea un fel de swing la mâna stângă, iar "broderiile" de la mâna dreapta și notele repetate se înecau într-o masă de sunete care goneau fără sens înainte. Trecerea dintre părțile II și III a fost total ratată în prima seară; întreg finalul, într-un tempo nebun, a fost brutal și neclar. *Tempi fulminanti* s-au mai auzit, dar ce sens au, dacă o mare parte din materialul sonor e pe de lături? Și nu vorbim de tempourile unui Vladimir Krainev, la care, datorită vitezei, începeau să se audă alte sunete, alte relații armonice decât cele cu care eram obișnuiți: ce se auzea exista latent în partitura, ceea ce nu era cazul acum.

Orchestra, beneficiind de prezența foarte activă a concertmaistrului Liviu Cășleanu, a făcut minuni de sincronizare și de salvare a situațiilor, dar nu avea cum să sune așa cum ar fi sunat sub bagheta unui dirijor neocupat cu minuni pianistice în același timp. Naturii extrem de teatrale a lui Gavrilov îi convine situația în care corpul e și mai solicitat, pentru a da orchestrei pulsația; tehnica și experiența de dirijor lipsindu-i aparent, suplinită de gesturi exagerate, mereu ascendente, nu e de mirare că muzica s-a desfășurat pe o suprasolicitare permanentă a sunetului. Și, evident, tipul de efort muscular diferit de la